

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisii cu post'a în laintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Orice inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai ușoru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 44.

Sibiu, 2/14 Iunie 1879.

Anulu II.

Austro-Ungari'a și Itali'a.

De câtuva tempu diarele oficiose și neoficiose din Vien'a au începutu a publică sciri alarmatôre despre ôresicari concentrari de corpuri militare de diferite arme, pe care guvernulu italianu le au întreprinsu pe nesimtite și treptatu în Lombardo-Venetia. Acele corpuri de armata italiana ale caroru fronturi sunt îndreptate spre fruntariile austro-ungare, precum se afirma, s'ar fi urcandu la cifr'a de 73,710 combatanti, carora din partea austro-ungara le aru stă în fatia numai 12,640 combatanti. Aceste sciri la începutu se colportau în modu fôrte discretu, cu adaosulu, ca guvernulu austro-ungaru ar fi cerutu dejă esplicari guvernului italianu pentru acêsta demonstratiune militara.

Astadi, acele sciri se confirma în modu fôrte precisu și în câtu pentru respunsulu pe care l'au primitu comitele Andrassy dela guvernulu italianu, apoi se dice, că elu ar fi linistitoru și că acea concentrare de trupe în Lombardo-Venetia nu este nimica alta, decâtu o simpla dislocare de trupe, ce se usitêsa în fiacare statu, fara că prin urmare ea se aiba vre-o tendintia demonstrativa.

Asia ne' spunu organele literare ale comitelui Andrassy. Dar' de și aceste asigurari paru a fi linistitôre, totusi opiniunea publica și press'a interna și streina a începutu a discută în modu seriosu acele misicari ale vecinilor nostri de peste Alpi și a le urmari cu atentiunea cuvenita.

Credemu deci a satisfice numai datorintiei nôstre de publicisti, dêca ne vomu ocupă și noi la locul acesta cu relatiunile politice ce domnescu actualmente între cele doue state vecine, acaroru tendintie și aspiratiuni politice au fostu mai totudêuna în opozitiune și rivalitate reciproca.

Între pretinsele merite ale fostului cancelarulu și ministru de externe comitele Beust, actualulu ambasadoru austro-ungaru în Paris, s'au enumeratu cu multa ostentatiune și acela, că densulu a reusitu dupa resbelulu din 1866, a restabili relatiunile cele mai amicabile între cele doue state, acaroru inamicitie le costase torente enorme de sange, cari s'au versatu cu abundantia și dintr'o parte și din alta pe campurile de resbelu ale Italiei, dela 1848 și pâna la 1866. Amicitia între Austro-Ungari'a și Itali'a ajunsese a fi o dogma, de acarei adevêru nu se

mai îndoiâ niminea, atâtu de multu și de repetite-ori a fostu ea proclamata și confirmata.

Dela congresulu din Berlin încôce, multu laudat'a amicitie austro-ungaro-italiana se pare inse că s'au racitu fôrte tare și că este aprôpe a cadea subtu zero, adeca subtu acelu punctu, în care amicitia se schimba în contrariu. Că simptome ale acestei schimbari ne potu servi acea concentrare de trupe în Lombardo-Venetia ce sêmăna fôrte multu cu o mobilizare partiala în tôta form'a, despre care vorbiramu mai susu; apoi acele agitatiuni anti austro-ungare ale comiteteloru „Italiei irredente“, sossirea neasteptata la Rom'a a betranului revolutionaru, conspiratoru și eliberatoru alu Italiei generalulu Garibaldi, relatiunile fôrte intime ce întretine acestu erou adoratulu alu natiunei italiene cu Lig'a albanesa și în fine pre langa altele, nelimitatulu congediu ce si-a luatulu ambasadorulu italianu comitele Robillant dela curtea imperiala din Vien'a.

Aceste aparitiuni instreinetôre sunt totu atâtea puncte negre, care se ivira în tempu relativu fôrte scurtu pe orizontulu politicu alu relatiuniloru austro-italiane și cari prevestescu furtuna.

Astadi în Itali'a la aparintia, rivalidiêsa doue curente politice și adeca, celu oficiosu care voieste pacea și acela alu natiunei italiene, care pretinde a i se face și Italiei parte din ereditatea „barbatului bolnavu“ dela Bosforu. Scimu cu toti, ca la congresulu din Berlin marele cancelarulu alu Prusso-Germaniei au facutu parte la toti, numai Italiei nu. Acêsta desconsiderare au iritatu fôrte multu pe poporulu italianu, care se dedase a profită la tôte ocaziunile candu eră vre-o incurcatura. Asia a fostu favorisata în 1866 candu cu resbelulu prusso-austro-italianu, castigandu Lombardo-Venetia, asia la 1871 candu cu resbelulu prusso-francesu Itali'a unita 'și recastiga vechi'a sa capitala, etern'a urbe a Romei.

Nefacêndu-se inse Italiei parte la congresulu din Berlin, natiunea italiana si-au adusu aminte de maccim'a și consiliulu pe care i l'au testatu marele și multu regretatulu Cavour, candu au disu ca: „Itali'a fară da se!“ adeca „Itali'a va merge singura“ și ea se prepara a-și luă partea ce crede că i se cuvine. Vointi'a și dorinti'a generala și asia dicendu unanimu a natiunei italiene este: că se i se dea Triestulu și litoralulu pe care le numeste partea „irredenta“, adeca inca neeliberata a

Italiei, că compensatiune și că equivalentu, pentru aceea ce n'au capatatu din mass'a de licvidatiune a Orientului europênu, care au fostu licitata la congresulu din Berlin.

Acêsta este astadi parol'a întregi natiuni italiene, care afla resunetu firescu și simpatichu în multe ânimi ale italianiloru, cari se mai afla subtu dominatiunea austriaca. Este inse mai presusu de ori ce dubietate, că pâna ce Austri'a va mai dispune de armat'a sa actuala, nu va dă de buna voia aceea ce pretinde dela ea Itali'a.

Mai curendu s'eu mai tardiu, asupra sôrtei „Italiei irredente“ voru avea deci se decide armele. Camilu.

Revista politica.

Sibiu, 13 Iunie st. n. 1879.

În Graz, capital'a Stiriei, partid'a progressista germana a tinutu o conferentia electorala, care în urm'a programulu și a resolutiunei luate la finea acelei conferentia a primitu o inportantia și a facutu o impressiune mai multu că ordinara. Programulu politicu alu acelei partide, difere în modu esentialu de acela alu dr. Herbst și a partisaniloru sei, cari în numeru de 112 subserisera inca pe candu se aflau la parlamentulu austriacu disolvatu, unu feliu de programu mai multu teoreticu, vagu și academicu, decâtu practiculu.

Partid'a progressista stiriana, care se afla inca în stadiulu de constituiune și consolidare are multe sorti de a deveni o partida inportanta, alu carei rolu în viitorulu parlamentu austriacu nu va fi nicidecum secundaru și lesne se pôte întemplă, că multi din partisanii actuali ai dr. Herbst și ai desmembratei și desorganizatei partide „fidela constituiunei“ se trêca în taber'a contrara, ai carei capitani sunt niste barbati de reputatiune și auctoritate necontestata, precum sunt de exemplu baronulu Walterskirchen, dr. Mack și altii.

În tempu ce partid'a dr. Herbst au adoptatu principiulu de oportunitate, recunôste de faptu organizatiunea actuala a monarchiei, se inpaca cu suprematia ce o esercitêdia elementulu magiaru, face inse opozitiune și combate politic'a de expansiune în Orientu, inaugurata prin comitele Andrassy și cere micșiorarea cheltueleuru și introducerea de reforme salutare pe terenulu economicu, industrialu

Foisiôr'a „Observatoriului“.

Nicolo.

O istorie italiana.

Comunicata de: J. . . C. . .

(Urmare și fine.)

Eramu tare curiosu și compatimirea ce o avêmu fatia de acestu nenorocitu nu-mi dă pace se nu cercediu despre caus'a nefericirii sale.

— Potea-mi-ai dá pe bani pane și putina apa? Am facutu o caletoria lunga și sunt fôrte obositu.

Nicolo facu unu semnu negativu.

— N'am nemicu.

— Asia dar' fa'mi și mie putinu locu cá se siedemu langa olalta.

— Incapemu amendou, eu inse sunt unu slabu vorbitoru și nu voiu putea face nici o placere unui ast-feliu de tineru frumosu.

— Voiu purtă eu conversatiunea. Locuinti'a ta e aici, acêsta coliba? Me privi selbaticu și misica din capu.

Ar fi o locuintia incomoda, ventulu și ploia au cursu liberu în ea.

— Si totusi — murmura elu — nu este multu de candu s'a aflatu aici cea mai mare fericire.

— Asia dara a disparutu fericirea de aici? — Êrasi me privi cá unu selbaticu.

— Pentru ce vrei se scii? — I aretaiu crucea de lemn.

Da — acolo — acolo jace fericirea mea îngropata pentru totudêun'a.

— Si cum o chieamá candu eră inca în viati'a? Ilu întrebaiu eu mai de parte, fiindu misicatu de sôrtea acestui omu nefericitu.

Tacû, n'amû mai continuatu nici eu cu întrebările. Dupa o pauza mai lunga începû:

— Dta domnulu meu estî curiosu; și cum se nu fi? Esti tineru și veselu! Oh! și eu am fostu odata asia. Domnulu meu 'ti voiu enarâ istori'a crucei:

Confessorele meu, cardinalulu Feretti mi-a datu cá penitenti'a se peregrinesu pe genunchii goli la sfant'a Feciôr'a din Lorente la „Casja santa“ și crede-me domnulu meu, ca acêsta caletori'a nu mi-a caditu asia de greu cá enararea acestei istorie. — Nicolo! cine ce trêba are cu Nicolo? Confessorele supremu n'a deslegatu și nici unu omu de pe pamentu nu me mai pôte acúsá.

Amu sieditu în tacere mai multu tempu langa olalta și în fine isi începû enararea sa cu o voce slaba.

— Doui ani au trecutulu numai decandu în acêsta coliba locuia cea mai fericita parechia din intrêga Campagna: Nicolo și Francesc'a.

Nicolo eră unu barbatu frumosu și voiosu dar' selbaticu și passionatu. I placea fôrte multu se mêrga nôptea la venatulu de bivoli. Pe soci'a sa cea tinera o iubea mai multu decatu lumin'a ochiloru.

Francesc'a trecuse 16 primaveri, eră frumôsa cá rosiêti'a aurorei, frumôsa cá ros'a de granatu candu e numai pe diumetate înflorita, acêsta rosa pe parte o purtă ea cu mare placere în perulu ei negru. Eră buna și resfetiata cá unu copilu.

Sêr'a candu siedeau ei pe acêsta statua și Nicolo voia se plece la venatôre, dêca Francis'a lingusindu-se isi inpletea cositiile ei cele lungi pre langa grumadii lui, atunci Nicolo nu se mai misicade langa ea. atunci remanea acasa. Oh! dêca si în acea sêra fatala ar fi remasu totu acasa. — Dêr' Nicolo sarî de lenga ea ridiendu și luandu-si pusica se departa.

Dela venatulu ce n'avuse succesu s'a reintorsu tardiu.

Apropiandu-se de case audi conversarea a doue voci placute. Un'a o cunoscea — oh — astfeliu numai Francesc'a potea conversá; dêr' cealalta eră o voce de barbatu necunoscuta, carea esprimâ cuvintele italiene cu unu accentu streinu.

Nicolo tresari — cu desteritatea unei pisice s'a apropiatu de coliba. Acolo siedea femeiea lui — nema-culat'a lui madona în braciile unui barbatu streinu.

Spiritulu necuratu alu jalusiei i coprinse sufletulu n'a mai veditu nimicu și numai la ecurile pusicaturei sale s'a treditu. Francesc'a a esclamatu: — Nicolo — sfanta, sfanta Feciôra — fratele meu Pietro — și a caditu de pe statua în iërba și ochii sei, acesti ochi frumosi i-a inchisu pentru totudeaun'a. Langa ea ingenunchiâ fratele ei Pietro, pe carele o famili'a englesa luandu-lu în servitiu l'a dusu inca de copilu în Angli'a, în a carei servitiu se aflâ și acum. Elu venise se'si visitiedie pe sor'a sa. Acolo sub cruce dôrme fericirea mea — Francesc'a. Pietro s'a reintorsu în servitiulu seu. Nicolo inse, urmaritu de umbr'a sangeranda a Francescei ratacesce — cá asasinatoriulu socii sale fidela.

Nenorocitul s'a sculatulu mai palidu de cum a fostu.

— Si confessorele?

— Acel'a ce e dreptu a consolatu pe ômenii, inse nu conscienti'a lui Nicolo.

Se departa incetu.

— Unde te duci? 'lu întrebaiu fôrte emotionatu.

Aretâ spre dealu.

— Sfant'a Feciôra se te ia sub scutul ei.

— Rôga-o mai bine domnulu meu, se grabêscu finitulu vietiei mele, atunci va fi și aici — aretandu-si pieptulu — linesce.

Confundatu am privitu mulu tempu în urn'a lui cum pasia prin desierturile Campagniei, pana candu disparu din vederea ochiloru mei.

Sermanulu Nicolo!

si alu inopositoru, nou'a partida a progressisti- cere o reforma electorala pe bas'a „censului de inteligentia“, desfiintarea institutului delegatiuniloru asia precum este elu organisatu acuma si schim- barea loru intr'unu parlamentu centralu, care se se ocupe cu afacerile comune ale monarchiei, largirea competintei si a controlului parlamenteloru si asupra politice externe a monarchiei. Acestea sunt punctele principale din programul politicu ce s'au adoptatu in conferinti'a electorala din Graz.

Memorable si forte inportante din tote punctele de vedere, sunt cuvintele pe care le au pronuntiatu cu acea ocazione dr. Mack raportorulu acelei programe electorale, care a si fostu primita cu mare majoritate din partea numerosiloru alegatori, cari venisera la acea conferintia. Intre altele numitul raportoru dise:

„Nu se pote ca dualismulu se fia ultimulu cuventu alu istoriei austriace; nu se pote admite ca acea jumetate a monarchiei ce este mai inferioara, atatu curespectu la avuti'a sa economica, catu si a fortiei sale intelectuale se esercitedie pe o mai lunga durata preponderanti'a politica. Pentru reformarea constitu- tiunei delegatiuniloru va fi fara indoiala de lipsa, a intrá in negociatiuni cu Ungari'a; dar' deca Ungari'a nu ar voi se consimtia cu nici unu pretiu la acea reforma, apoi scopulu totusi se va ajunge, pentru ca si in Ungari'a esista o minoritate, care prefera ide'a de statu austriaca dominatiunei unilaterala a elementului magiaru.“

Prin constituirea partidei germane a progres- sitoru scisiunea in taber'a nemtiloru austriaci este o fapta implinita. Acesta este si caus'a pentru ce negociatiunile de inpace cu boemii au inceputu a stagná, fara ca pana acuma se fi obtinutu vre unu resultatu positivu. Si intr'adeveru, asia cum stau astadi lucrurile, boemii n'au cu cine se se inpace, pentru ca nemtii au incetatu de a mai avea o partida politica compacta si solidara, ce ar fi competenta si auctorisata a vorbi si a pacta in numele elemen- tului germanu. Boemii deci voru astepta se vedea cum se voru mai desvoluta lucrurile pentru ca se ia o decisiune definitiva, relative la intrarea seu absentarea loru dela parlamentulu austriacu. Se afla inse si intre boemii o minoritate, numita partid'a „boemiloru tineri“ acarei conducetoru este Julius Greger, care agitedia si plededia pentru capitularea neconditionata a natiunei sale subt hegemoni'a nemtiésca si intrarea in parlamentulu din Vien'a. Avemu inse bune sperantie, ca natiunea boema nu va asculta de d. Greger, ci isi va remanea fidela traditiuniloru sale istorice si va sei se exploatedie in modu cu multu mai fertilu, minunat'a si favora- bil'a situatiune in care se afla ea acuma, fatia cu vechii sei adversari.

Merita se inregistramu si noi critic'a ce o face unu corespondentu din Pest'a alui „N. fr. Presse“ sesiunei dietei unguresci, care probabilu ca precum se dice, va fi inchisa maine prin unu rescriptu regescu. Acelu corespondentu scrie:

„Istori'a acestei sesiuni lungi este trista si instructiva; ea ne arata pe de-oparte domni'a brutala a mamelucismului, era pe de alta niste asalturi fara tianta, urmate de o blanda resemnatiune. Semnele caracteristice sunt: decadenti'a parlamentarismului, anarchi'a cluburiloru si a coterieloru. In dieta nu se mai decide nemicu, ci deputatii vinu cu decisiunile deja facute gat'a. Inca pe tempulu, candu K. Tisza adveni la putere, diet'a mai era inca focalariulu tuturor intereseloru ce se intalneau acolo; astadi domni'a guvernului este aprópe nelimitata. Nu Tisza este corupatoriulu parlamentarismului in Ungari'a, ci deputatii insii au lucratu din potintia la ruina influentiei loru, supunendu-se lipsiti de vointia la discretiunea unui singuru omu. Din caus'a acesta Ungari'a au si incetatu de multu a mai fi acelu paladiu alu constitutionalismului precum fusese odinóra pentru monarchi'a intréga, pentru ca si Ungari'a acuma nu are nemicu mai multu, decatu constitutionalismulu cu foi'a de finicu.“

Dela diet'a Ungariei.

Discursulu

deputatului Parteniu Cosma, tinutu in siedinti'a dela 5 Maiu a. c. a dietei Ungariei in cestiunea limbei magiare.

(Urmare.)

Poporulu romanu este unu poporu religiosu si acesta o consideru de virtutea lui, si chiaru pentru ca este religiosu este moralu, elu nu'si pote inchipui si nu'si doresce alta cultura, decatu, acea condusa prin biserica, pentru ca biserica lui mai multu ca ori care

alta biserica, i conserva nationalitatea, i nutresce moralitatea, virtutea, si ceea ce in statulu nostru este forte ponderosu — simtiemtele monarchice; diu contra — si acesta este slabiciune — acelu romanu din poporu, care din intemplanse seu ca servitoriu pe la domni, seu ca soldatu, seu pe alta cale au ajunsu a sci cate ceva si ungresce — este celu mai stricatu, si celu mai demoralisatu in comuna, ca-ci acestia se considera superiori connationaliloru loru, de aceea sunt neascultatori, nu se supunu ordinei si sunt cei mai aplecati spre fapte rele.

Deci d-loru! in momentul in care noi vom pune fundamentu pentru latirea nemoralitatii la poporu, in momentul candu vom porni pentru realizarea acelor principii, din cari au sustinutu condeputatulu Helfy acestu proiectu, in acelu momentu amu ucisu in Romani, nu numai elementulu de cultura adeverata, ci totuodata si patriotismlu, ca-ci din momentul acela, cu nereligiositatea si demoralisarea lui se valati si intre ei acea directiune periculosa, care deja au ajunsu a submina temelile altoru state.

Si 'mi este frica, ca inceputulu la acesta va urma atunci, candu ni se voru lua din mana scolile confessionale.

Intr'unu modu forte necrutatoru s'au atacatu on. casa! episcopatul romanu, si deputatiunile consistoriali, pentru ca in positiunea loru oficiosa, si ca romani, vedindu pericolulu ce involve acestu proiectu pentru patria, au avutu curagiulu si celu mai inaltu gradu de patriotismlu a se espune odiului, si persecutiuniloru previedute — din partea opiniunei publice magiare — si a intreveni la prea inaltulu tron pentru delaturarea acestui proiectu.

Fapt'a loru s'au infatisiatu ca unu lucru nepatrioticu.

Eu nu m'asiu estinde asupra acestei actiuni in- templete afara de casa, de cumva inaintea mea altii nu o aduceau in discutie, si daca in dilele trecute, candu se vorbi aci si de acestu lucru, nu me convingemu din unele semnesi expresiuni ale d-lui ministru de culte, ca inca nici dsa nu este luminatu destulu, ca: ore ce au potutu indemná pe numitul episcopatu si pe deputatiuni ca se intreprinda pasiulu atatu de condamnatu? Acuma inse me simtiu indatoratu a me declará si in acesta privintia, cu atatu mai virtosu, ca eu inca am avutu norocirea a fi alesu si a primi mandatulu unui consistoriu ca se participu la deputatiune (o voce din stanga estrema: „destulu de reu!“)

Motivele le poteti afla in cele ce disei mai susu, dara ele sunt espuse pe largu in insasi representatiune.

In catu privesce procedur'a inse: eu asia sci dloru, ca in tier'a nostra constitutionalu, fia-cine are dreptu a petitioná la regele incoronatu, la legislatiune, si la ori care auctoritate, era acela care se folosesce de acestu dreptu nu se pote acusa nici cu nepatriotismu si nici cu vatemarea drepturiloru constitutionali. Celu mai sfantu dreptu este acestu intr'unu statu constitutionalu!

Ei bine D-loru! Ve intrebue eu, ca aceia cari au vedutu periculu in proiectulu de lege, in stadiulu ce era candu le-a venitu la cunoscintia, unde ar fi trebuitu se petitionedie in contra lui la altulu, decatu unde se afla — la Mai. Sa? La dieta n'au potutu petitioná inainte de a sosí proiectulu acolo. La gubernu n'au avutu pentru ce petitioná, ca-ci elu ilu substernuse deja la Mai. Sa.

Si ore cine este caus'a, ca proiectulu nu era cunoscutu inainte de a ajunge acolo? Singuru guvernulu, care acestu proiectu ponderosu cu abateru dela modulu usitatu, l'au pregatitu in secretu, si deodata au surprinsu lumea cu elu.

Vedemu si astadi, ca pentru tote proiectele ponderose conchiama guvernulu enchete, cere opiniunile celoru interesati, si inainte de a le presentá in camera le publica prin jurnalistica, ca tier'a intréga se le vedea, se le discute, si se se póta orientá.

Astfelu au lucratu si antecesorele de pia memoria alu d-lui ministru, br. Iosifu Eötvös, care negresitu au fostu celu putinu asia pedagogu si barbatu de statu ca si ministrulu actualu — candu au pregatitu proiectulu legei de instructiune din 1868, si de traia elu astadi, negresitu ca totu asemenea urma si cu acestu proiectu.

De altmintrelea in acesta privintia vorbesca insasi petitiunea. Permeteti-mi se cetescu din ea punctulu respectivu care suna astfelu:

„Inainte de a se fi gatitu proiectulu legii de instructiune din 1868 ministrulu de culte de pia memoria de atuncea a conchiematu encheta de experti pentru discutarea si studiarea obiectului, si la acea encheta pe calea auctoritatiloru loru bisericesci a chematu experti si din partea diferiteloru confessiuni. Regretamu forte, ca cu abateru dela calea urmata atunci, de asta-data auctoritatiloru nostre bisericesci nu li s'au datu ocaziune, ca in privintia unui proiectu de lege de o inportantia atatu de mare, si care trebuie adencu compenitu din diferite puncte de vedere, se-si póta dá opiniunea a priori, ca-ci de se facea acesta, credemu ca nu ar fi ajunsu biserica nostra in acea positiune la tota intemplanse genanta, ca cu ingrijirile sale provenite din acestu proiectu de lege — dupa parerea nostra neconducetoriu la scopu, se fia necesitate a alogá de-adreptulu la prea inaltulu tron alu Mai. Vostre.“

Precum ve poteti convinge d-loru din cele audite, recunósce insasi deputatiunea, ca drumulu urmatu nu este celu normalu, inse precum disei nu ea a fostu caus'a ca mai inainte n'a avutu scire de proiectu, precum n'a fostu causa nici la aceea, ca i-a venitu la cunoscintia atunci, candu i-a venitu, — ci guvernulu, care erasi in contra usului de pana atunci, indata ce a substernutu proiectulu la Mai. Sa pentru prealabila incuviintiare, s'a grabitu pe calea organeloru sale a-lu dá publicitatii. Din ce cauza? o scie tier'a intréga!

In catu privesce invinuirile de nepatriotismu si de pasire in contra limbei unguresci, numai acela pote aduce judecata drepta, care nepreocupatu va ceti insasi petitiunea deputatiunei. Eta ce se dice in respectivulu punctu alu petitiunei:

„N'avemu nici o observare in contra ca cetateniloru statului dupa potintia se li se dea modu potrivitu de a invetiá limb'a magiara ca limba a statului, de si in generalu, lips'a de acesta nu o justifica legea esistenta de nationalitate, respective dreptulu asiguratu nationalitatiloru pentru folosirea limbei loru, si preste totu referintiele ethnografice ale patriei nostre: inse pentru scopulu de a invetiá limb'a magiara, proiectulu de lege contine astfelu de dispositiuni, despre cari cu totu respectulu ce nutrimu in privintia intieleptei prevederi a guvernului Mai. Vostre, — suntemu necesitati a dá expresiune acelei convingeri a nostre, ca acele dispositiuni absolutu nu sunt apte de a corespunde scopulu.“

Cum pote afla aci unu omu nepreocupatu ura contra limbei magiare si contra ideii de statu ungaru?!

Eu acestei preamulate representatiuni atribuescu aceea, ca s'a scosu din proiectulu originalu acelu §., care a fostu mai tare combatutu. (Referintele: Care este acela?) Este acelu punctu alu proiectului originalu, prin care se dispunea introducerea limbei magiare preste 6 ani in tote scolele poporale, si destituirea acelor invetiatori, cari pana atunci nu voru sci limb'a magiara! Si deca n'avemu alta satisfactiune, deca si nu potemu areta mai mare resultatu, celu putinu potemu dice, ca amu esoperatu moderarea reului prin delaturarea acelu §.

Nici liter'a, nici spiritulu representatiunei nostre nu dovedesce nepatriotismu, nici o litera a ei nu respandesce ura in contra limbei magiare in contra nationalitatii magiare, seu in contra statului ungaru; deci acea, cari invinuescu pe episcopatul romanu si pe deputatiuni cu nepatriotismu — comitu cea mai mare nedreptate.

Dar' deca nu v'a convenitu acesta d-loru! cestiunea a ajunsu deja in altu stadiu.

Episcopii si consistoriele au raportatu despre pasiulu intreprinsu sinodeloru ordinarie bisericesci, cari s'au tinutu in dilele acestea in tote diecesele. Sinodele au luat spre scire si au primitu de alu loru faptul deputatiunei si au decisu ca representatiunea cunoscuta se se substerna dietei cu acea rugare, ca cu ocaziunea pertractarii acestui proiectu de lege se ia in considerare ingrijirile si motivele coprinse intr'ensa. Acum dara petitiunea este aci inaintea forului competente, binevoiti a-i apretia motivele, si prin acesta aveti ocaziune a delaturá reulu pe cea mai constitutionalu cale.

Este forte caracteristica si manier'a cu care unii dintre deputati apera proiectulu. Fara a privi la soliditate isvóreloru din cari si culegu datele, inainte s'au pregatitu, ca fia-carui deputatu de nationalitate nemagiara se 'i póta areta, ca in acele tieri, unde elementulu seu este in majoritate, totu asemenea se urmédia.

Astfelu d-lu deputatu Madarász inca inainte de a vorbi vreunu romanu la cestiune dice: „Sciu ca veti vorbi si voi, si din acestu motivu inca inainte ve servescu cu date, ca in acea tieru, unde elementulu vostru este in majoritate, inca si mai aprigu se tractedia cu cei de alta limba, decatu la noi.“ Dupa aceea cu mare placere cetesce unu jurnal — jurnalulu lui Vándory din Romani'a, in care sunt nescé povesci despre mai multe sute de scole, cari nici nu sunt ale suditoru Romaniei, si guvernulu de acolo totusi le ar fi inpusu limb'a statului.

A mai cetitu apoi si unu dialogu scornitu intre unu romanu si unu magiaru.

Eu nepunendu nici unu pretiu pe jurnalulu mentionatu, si cugetandu ca sunt mai multi aici, cari cunoscu isvorulu din care se nutresce acelu jurnal, si cari cunoscu si scopulu pentru care se scriu astfelu de articlii 'mi propusessemu a nu reflectá la elu; inse in alta siedintia vine deputatul Orbán Balázs si ne infatisiedia cu tota positivitatea unu casu concretu, afirmandu ca „in Romani'a esista lege, prin care se impune limb'a statului tuturor scoliloru confessionali si private, inpoternicendu-se guvernulu ca se esamedie pe toti invetiatorii confessionali de limbi streine, si de cumva va afla ca nu posedu limb'a statului se'i destituésca, inlocuindu-i cu altii cari sci limb'a romanésca. Pe bas'a acestei legi guvernulu a esaminatu pe toti invetiatorii ciangailoru din Moldov'a, i-au declarat de neapti pentru propunerea limbei romane, si destituindu-i a tramsu in loculu loru invetiatori romani si a indatoratu pe comunele ciangailoru a le plati unu salariu de cate 600 fl. pe anu, si de atunci acesti invetiatori instruedia pe ciangai.“

Acesta afirmatiune categorica intr'atata m'a surprinsu, in catu de si ca unulu, carele petrecu cu atentiune desvolutarea Romaniei in acesta privintia, si care cetescu jurnalele romane, sciamu ca nu esista asemenea lege, nici dispositiune de a guvernului; totusi findu ca afirmatiunea vine dela unu omu, care se considera de istoriografu, si se si ocupa cu istoria, considerandu si positivitatea, cu care 'si face afirmatiunea, m'am pusu pe ganduri, ca in fine totusi pote se fia ceva in lucru si numai decatu am telegrafatu la unu deputatu, care totodata este si redactorulu celei mai latite foi din Romani'a, caruia comunicandu-i cele dise de Orban l'am rugatu: se aiba bunetate a me luminá, in catu sunt esacte acele afirmatiuni? inse astfelu, ca de deslucirile lui se me potu folosi aci in dieta fara a deveni espusu la o desmintire.

La acesta am capetatu urmatoriulu respunsu, carele cu permissiunea D-vostra — findu ca aci sunt multi cari sci romanesce ilu voui ceti in tectulu originalu, dupa aceea si in traducere magiara. Eata respunsulu: „Tote aretarile lui Orban tunt absolutu false. Articollu 5 din constitutiune asigura libertatea invetiamentului in tote scolele confessionale si private, functionedia mai fara controlu, nu li se impune nici limba nici esamenu, nici nimica. Nu s'a inpusu nici odata invetiatori ciangailoru, cari in cea mai mare parte nu mai vorbescu ungresce de o suta de ani, pe candu nici nu erau scolii rurali, ci fiindu isolati in mici grupuri intr'o massa compacta de romani cum s'a intemplantu si mltorú romani in Ungari'a si Transilvani'a.“

E bine d-loru fatia de asertiunea categorica a d-lui Orbán eu sustinu acésta desmintire categorica, la care nimicu nu voiu a mai adage. (Va urmá.)

Romania.

— Bucuresti, 10 Iunie n. 29 Maiu v. Camerele deschise in sesiune extraordinaria se ocupara pana acum aprópe numai cu verificarea celor alesi, între cari si unulu Comanescu, alias Comanu Chicea profesor, a carui alegere produse unu scandalu cumplitu. Pecatulu vanitatiei l'a inpinsu a se espune la pericolulu si rusinea preste care a datu. Desbaterile inse le aflati in „Monitoru“ per extensum de aceea eu nu me mai ocupu de ele.

Membrii Academiei se adunara in sesiune extraordinaria in numeru cá nici-odata; ba ce e mai multu, trei fosti membrii, dintre cari unulu esise in 1868, alti doui mai tardiu, dupace 'si descoperira aplecarea de a reintra in Academia, membrii actuali votara a loru receptiune cu tóta placerea, voidu a documentá si cu acésta ocaziune: cá in acestu corpu scientificu nu cauta nimeni la credintiele politice ale cuiva, ci cu totulu la alte calificatiuni. Processele verbali ale siedintieloru Academice se publica deocamdata numai in „Monitoriu oficialu“ pana la reorganizarea definitiva a corpulu academiceu ale carui statute noue se voru dá preste cateva dile in desbateri meritoria, cá-ci membrii s'au adunatu pana in numeru de douedieci. Crediendu eu, cá lucrarile de acum ale Academiei voru interessá pe toti literatii romani si pe multi neromani, ve recomandú cá se le reproduceti si dvóstra. Orthographi'a „Monitoriu“ n'are se ve sparie, cá-ci ori-cum aceea tótu mai respecta incai regulele gramaticali, de si nu asia de bine cá „Romanulu“, dara mai bine de cátu mai tóte celelalte diarie si multe carti.

Primirea de domineca a corpulu academicu la palatulu de véra dela Cotroceni a fostu din cele mai ilustre. Discursulu presiedintelui J. Ghica demnu de Academia si de d-sa, éra respunsulu In. Sale R. cu atatu mai surprindietoriu si gratiosu, cu catu erá improvisatu si óresicumu dictatu la momentu de inportant'a missiune a acestui institutu de sciintie, pe care Domnitoriu a sciutu a'lu apretia tótudeauna. Academi'a proclama pe In. Sa R. de Presiedente onorariu alu seu.

Vineri in 6 Iunie a intr'unitu dn. Titu Maiorescu in salónele sale o societate alésa de domni si dómne, unde dn. Vas. Alesandri avu bunetate a citi una parte mare din dram'a sa istorica „Legend'a lui Despotu Voda“ in 5 acte. O ascultaramu eu mare placere. Dómn'a casei si gentil'a fiic'a a ddloru sale, in costumu nationale, facura cá acea serata se remana multu timpu in memori'a óspetiloru sei.

Dominica, 27 ale curentei, M. S. R. Domnulu a bine-voitu a primi, la palatulu dela Cotroceni, pe dnii membrii ai Academiei romane, cari au venitu spre a esprimá multumirile loru Prea Inaltiatului Domnu pentru organizarea Societatiei academice in corpu constituitu, sub denumirea de „Academia romana.“

Dn. Ionu Ghica, presiedintele Academiei, a adresatu cu acésta ocaziune, Altetiei Sale Regale urmatoriu discursu:

Maria Ta,

„Academia romana petrunsa de recunoscintia pentru sollicitudinea ce Altetia Vóstra Regala a aratatu acestei institutiuni, vine astadi, cu celu mai profundu respectu, se-si exprime simtiementele sale de gratitudine.

Ide'a fundamentala de a face cá limb'a se fia una, precum una este si viati'a nationala in noulu statu romanu, a datu nascere „Societatiei Academice Romane.“

Cultur'a spiritului in tóte ramurile activitatiei sale face glori'a natiuniloru civilisate, gloria care se mesóra dupa urmele de lumina ce lasa din generatiune in generatiune, in litere, in sciintie si in arte, cá si in vitejie.

Cá mai tóte cugetarile nationale, si acésta a fostu rezervata domniei Mariei Tale a o realisá. Ea a fostu si este din numerulu acelora care sunt menite a inaltia natiunea pe trépt'a ce i se cuvine.

Cá patronu, Altetia Vóstra Regala, s'a asociatu la modestele nóstre incercari, cá Suveranu, a sanctionatu transformarea Academiei in institutiune nationala.

Noi, membrii acestei institutiuni, venimu déra respectuosu a esprimá simtiementele nóstre de gratitudine Inaltului nostru protectoru, si totu-odata a rugá pe Suveranu se bine-voiesca a primi presiedenti'a onorarie a Academiei Romane.

Acésta este cea mai scumpa dorintia a mem-

briloru Academiei, cari vinu a depune omagie le loru la peciórele tronului Altetiei Vóstre Regale.“

M. S. R. Domnulu a bine-voitu a raspunde cu urmatórele cuvinte:

„Sunt mandru ca sub domni'a Mea s'a fondatu Societatea care astadi devine Academia Romana. Urezu din tóta ánim'a cá acésta frumósa institutiune se fia unu avutu isvoru pentru sciintia, pentru limb'a si istori'a nóstra nationala. Primescu cu o viua satisfactiune a fi presiedintele onoraru alu acestui doctu corpu, precum am fostu fericitu de a fi, chiaru dela fondarea ei, Presiedintele Societatiei Academice.“

Dupa acésta, d. Ionu Ghica a prezentatu Domnitoriu pe dnii membrii ai Academiei, cu cari Maria Sa Regala s'a intretinutu in modulu celu mai bine-voitoru despre lucrarile si activitatea fia-caruia.

P. S. Timpulu pe aici ambla fórté priintiosu. Caldurile sunt mari, cadu inse si ploii manóse de cáte 3—4 óre, prin care se mai moderédia.

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

— (Rodn'a vechi'a Maiu 1879). Macaru ca corespondintiele rare din acestu orasielu, stracurate din candu in candu prin jurnalistic'a romana, nascu neplaceri, indignatiune si mare iritare in spiritele magiarilor din locu; totu-si intemparile cari percurgu aici, fiindu fórté acomodate pentru a servi de materialu jurnalisticu, nu se potú dá uitarei si nepasarei asia, dupa cum ar fi dorinti'a celoru ce contribue la sporirea acelor'a.

Cu atatu mai virtosu nu potemu sigilá astfelu de lucruri cu sigilulu nepasarei, pentru cá prin clubulu celu micu magiaru, compusu din vre-o cateva persóne inteligente, in frunte cu niste neofiti — buna óra cá si puterniculu aparatoriu alu proiectului legei de magiarisare — Stoicovits, au sositu acolo, in catu acestu clubu dispune si conduce dupa placu tóta poporatiunea de aici.

Óre pentru ce? pentru cá sunt puternici si prin anumite afaceri voiescu a 'si ajunge scopulu loru personale si a castigá simpatie inaintea puterniciloru dilei.

Intre evenimentele locale, celu mai insemnatu este, ca Rodneni au perdutu precesulu cu scól'a de statu si la a treia instantia. Asia dara s'a implinitu profeti'a comunicata in Nr. 8 a acestui diaru din a. c. deci potemu dice:

Finis est rei
Gloria Hungariae Dei.

Noi suntemu asigurati, ca pe candu se va introduce cinstit'a lege se nu suferimu lipsa de invetiatori magiari. Avemu la scól'a de statu 3 invetiatori si 1 invetiatorésa, care de care mai calificatu pnntru cá nu sciú decatu numai limb'a magiara, si asia toti prunci fia ori si de care nationalitate sunt siliti a invetiá unguresce. Apoi clasele sunt inpartite fórté bine, pentru cá fetitiile in fia-care classa invétia cu baieti in etate de 12—13 ani la unu locu.

Avemu si vre-o cativa lingusitori in acestu tienutu, cari la indemnulu unora si a altora si-au luat pruncii dela scól'a din Naseudu si'i au adusu in cea de statu din Rodn'a, numai pentru cá se capete crescere magiara, trairu in buna sperantia, cá pruncii loru numai asi'a se voru ferici déca voru sci unguresce.

Avemu si noi norocire a fi salutati din partea acelor prunci in locu de cu „buna diminétia“ cu „jó reggelt kivánok“ si cu „dicsértessék a jezus krisztus“.

Inaintam si vomu inaintá si mai multu in creșterea magiara, fiindu cá tocma in timpulu presentu au sositu aici domnulu inspectoru de scóle d. Szeremlei, cu missiune de a constatá necesitatea infintiarei unei scóle de statu si in comun'a Carlibaba, colonie micsta russésca langa graniti'a Bucovinei. Trei scóle de statu si anume cea din locu, cele cari se voru ridic'a in Colbu pe séma minariloru si in Carlibaba, de buna séma voru fi in stare se magiarisedité, nu numai persónele nemagiare din acestu tienutu, ci inca si petriile de pe muntele Ineului.

Totu in primavér'a a. c. s'a mai intemplatu in acestu opidu éra-si ceva caracteristicu ce atinge interesele acestei comunitati, adeca:

O móra erariala, prin creșterea fluviului Somesiu schimbanduse cursulu apei, éra se devina la acea fatalitate in catu se remana fara apa.

Pentru incungiuirea urmariloru, domni dela oficiulu montanu decisera se cladésca unu jazu nou si unu altu canalu cá asia se póta conduce ap'a spre móra. Si ce se vedi? notariulu, primariulu si magistru postale din locu, sedusi prin amabilitatea vicléna si presiunea usuatu a domniloru respectivi, au esitu cu totii in fati'a locului, si fara de a mai intrebá si pe alte persóne interesate si fara de a fi cerutu concessiune dela locurile competente, au hotaritu cá se se faca atatu jazulu precum si canalulu. Tóte acestea s'au si facutu.

Acestu casu cu deosebire merita tóta atentiunea, fiindu cá nice nu se observa legile si ordinatiunile statulu cari sunt in vigóre.

Si ce e mai multu, cá comun'a si-au jertfitu si loculu ei propriu numai cá se satisfaca domniloru dela oficiulu montanu.

In fine luandu-se pe séma vre-o caitva proprietari din apropierea jazulu, vediundu cele intemplate au prinsu numai a dá din capu, cá cum s'au potutu cladi acelu jazu fara de a fi si ei intrebatisi fara esoperare de concessiune dela locurile mai inalte. De si au observatu ómenii pericolulu esundarei de apa in casuri neprevediate, nu s'au incumetatu a pasi pe cale legale, pentru cá aducendu-si aminte de trist'a intemulare cu scól'a, se temu a se opune fatia cu acei domni atatu

de puternici; mai bine voiescu a táce decatu se patiesca cá atunci.

Ce se atinge despre societatea pompieriloru din Rodn'a v. am se obsevu numai atata, cá acésta societate cu 39 individi activi esista numai cu titulu provisorica, inse in afacerea ei nu se vede nici unu progresu, din cauza ca tocma aceia, cari erau fórté animati pentru infintiarea ei, astadi au devenitu de totu indiferenti.

Ar fi tare consultu cá acei onorati domni, cari au fostu asia de insufletiti pentru acésta idee atatu de salutara — se desvólte mai multa activitate pentru sustinerea societatei, fiindu cá altmintrelea i se apropie sfirsitul catu de curendu. — n. —

Sciri diverse.

Emilia Cuciuba maritata Bogdanu, Iosifu Cuciuba si Anna Maria Cuciuba maritata Bökényi, cá fi; Vincentiu Bogdanu si Ioanu Bökényi, cá ginéri: in numele loru si in alu numerosiloru nepoti, stranepoti, in alu fratelui si alu consangeniloru, cu ánim'a infranta de durere pentru perderea ce au suferitu, dar' cu supunere umilita si religiósá cátra dispositiunea preaintieptei Providentie, aducu la cunoscintia cum ca iubitulu loru parinte, respective socru, mosiu si stramosiu, frate si consangénu

Mihailu Cuciuba de Teiusi,

functionariu alu comitatulu Aradu prin mai multe decenie, dupa unu siru lungu de fapte bune, venindu la apusulu vietiei, si proveditu cu sfintele sacramente, a repasatu in alu 82-le anu alu etatei sale.

Osamintele adormitulu in Domnulu, au fostu astrucate in 29/10 Iunie a. c.

„Sit tibi terra levis,
Molliter ossa cubent.“

Aradu, 28 Maiu (9 Iunie 1879.

— (Necrologu.) Maria G. Dima, nascuta I. Florianu, si-a terminatu jun'a sa viatia in urm'a unei scurte suferintie in etate de 22 de ani si in alu treilea anu alu fericitei sale casatorii.

Cu ánim'a franta de durere Ve incunostiintiédia despre acésta perdere ireparabila inconsolabilulu ei sotiu G. Dima in numele seu, alu micutiloru sei fi, alu jelniciloru parinti, frati, cumnati, cumnate, si alu celorlalte rudonii.

Remasitiile pamentesci ale repositiei s'au radacatu Sambata in 26 Maiu (7 Iunie) a. c. la 3 óre p. m. din strad'a Furcoaei Nr. 63 si s'au asiediatu in cimitierulu bisericei S-tei Treimi in Gróveri. Fie'i tierin'a usióra!

Brasiovu in 24 Maiu (5 Iunie) 1879.

— (Necrologu.) In Beiusiu a muritu in 9 I. c. la 2 óre p. m. d. Teodoru Ardeleanu, cetatiénu si proprietariu, in urm'a unui morbu indelungatu in etate de 53 ani. Reposatulu este deplansu si jelitu de de catra fiii si ficele Maria Ardeleanu, impreuna cu sociulu seu Elia Frentiu notaru cercualu, Alexiu Ardeleanu agronomu, Ecaterin'a Ardeleanu si minorenii Georgiu, Ioanu si Petru Ardeleanu impreuna cu mai multi consangeni.

Fia'i tierin'a usióra si memori'a neuitata!

— (Calea ferata Ploesci-Predélu.) — De la 29 Maiu (10 Iunie) 1879, incepe circulatiunea trenuriloru pe sectiile Ploesci-Campina (Podulu-Vadului) si Sinaia-Predélu statii ale calei ferate Ploesci-Predélu. Iar' pe distanti'a dintre statiile Campin'a (Podulu-Vadului) si Sinaia si între statiile Sinaia si Campin'a (Podulu-Vadului), circulatiunea se va face totu de calea ferata printr'unu serviciu regulatu de trasuri.

Statiunea Bucuresti liberédia la trenulu seu de caletori, cari pléca din Bucuresti la 7 óre 20 minute diminétia, bilete directe pentru statiunile deschise ale calei ferate Ploesci-Predélu, in care bilete directe se coprinde si tacs'a de trasuri.

Tóte statiunile deschise ale calei ferate Ploesci-Predélu liberédia asemenea bilete directe pentru trenulu de caletori care ajunge la 9 óre 30 minute sér'a in Bucuresti, in care bilete se coprinde si tacs'a de trasuri.

Trenurile calei ferate Ploesci-Predealu sunt in legatura cu trenurile calei ferate Austro-Ungare, care ajunge si pléca din Brasiovu.

Bagagele predate, urmédia pe caletori pana la destinatiune prin ingrijirea calei ferate.

Mersulu trenuriloru calei ferate s'a regulatu asia:

Dela Ploesci la Predealu:

Ploesci plecarea 9 óre 45 minute, plecarea din Bucuresti cu trenulu la 7 óre 20 minute diminti'a. Baicoiu, 10 óre 31 minute. Campin'a (Podu-Vadului), 12 óre (plecarea cu trasuri). Sinaia, 4 óre 33 minute (plecarea cu trenulu). Predealu, (sosirea) 5 óre 30 min. (in legatura cu trenulu dela Brasiovu).

Dela Predealu la Ploesci.

Predealu (plecarea) 10 óre 30 minute, (in legatura cu trenulu dela Brasiovu). Sinaia, 12 óre 17 minute,

(plecarea cu trasuri). Campin'a (Podulu-Vadului) 5 ore 7 minute, (plecarea cu trenulu). Baicoiu 5 ore 57 min. Ploesci (sosirea) 6 ore 40 minute, (plecarea la Bucuresti cu trenulu la 9 ore 30 minute ser'a.)

— (Legatiunea Imperiala si Regala a Austro-Ungariei), cu not'a No. 445, adresata ministeriului afacerilor streine, comunica decisiunea guvernului Imperial si Regalu alu Bucovinei, prin care: „se permite intrarea in stabilimentele de carantine de acolo, a vitelor cornute destinate pentru esportu, cari provinu din districtele neinfectate ale Romaniei: Dorohoiu, Botosiani, Falticeni, Némtiu, Iasi si Romanu, supuinu-se aceste vite unui timpu de observatiune de 12 zile.“

„Monitoriu.“

— (Unu duelu Ruso-Romanu.) Diariulu „le Lombardia“, dela 27 Maiu, care apare in Milano, publica urmatorea relatiune ce i se tramite din Como:

„Eri a avutu locu unu duelu cu pistolulu langa Mudrissio, intre Cat . . . , romanu din Bucurusci si domiciliatu la Milano, si intre d. comite Tom . . . , rusu din Moscva.“

Caus'a duelului au fostu o conversatiune forte animata: celu d'anteiu sustinea ca la batalia dela Griviti'a, langa Plevn'a, romanii s'au batutu ca nisce lei, fara veri unu ajutoru din partea armatei rusesce; elu sustinea ca armat'a romana a fostu chiemata in graba de marele duce principe Nicolae printr'o telegrama directa catre Carolu alu Romaniei, in care se dicea:

„Treceti Dunarea cu ostirea Vostra, alt-felu caus'a nostra este perduta.“

Elu proba ca victori'a romanilor a fostu recunoscuta de acelu generalu turcu Osman-pasia, incredintiandu spad'a sa dupa caderea Plevnei, unui generalu romanu caruia i a disu urmatorele cuvinte:

„Voue gloria.“

Celu d'alu doilea sustinea ca armat'a russa a scapatu mic'a ostire romana, reu organizata, condusa de generali ignoranti; ca libertatea de care se bucura acum Romani'a este o curata opera de umanitate a Russei; ca natiunea romana este o natiune ignoranta fara recunoscintia, si ca nu merita decatu dispretiu si nimica mai multu; elu au adaogatu ca ministeriulu Bratianu-Cogalnicenu a furatu milioane de la Russi'a si alte asemenea insulte.

Eata caus'a duelului.

D. comite Tom . . . , ranitu subt costa fu transportatu, la Lugano, si ast-felu se termina acesta certa pentru onorea nationala.“

— (O noua proba de iubire unghuresca.) Liberalulu d. ministru de culte si instructiune alu Ungariei afla cu cale a mai opri o carte romanésca. De asta data acesta onore i se facu d. profesore din Blasiu Benjaminu Popu acarui manualu intitulatu „Istoria Transilvaniei si a tieriloru din giuru, pentru adulti si clasele gimnasiale superioare“, a fostu oprita pentru tote scolele romanesci din Ungari'a si Transilvani'a. D-lu profesore B. Popu ar trebui se multumésca d-lui ministru pentru reclamulu gratuitu ce i l'au facutu.

— (Bibliografia). In dilele trecute avuramu placut'a surprindere a primii dela Bucuresti unu frumosu volumu de poesii intitulatu: „Patrie si Libertate.“ Poesii vechi si noi de d-lu Georgie Cretzianu. Bucuresti 1879.

Prin publicarea acestei colectiuni de poesii, prea stimatulu autoru ce se bucura de o inalta reputatiune in magistratur'a si in societatea confratiloru nostri de dincolo de Carpati, a facutu unu pretiosu presentu literaturii romane in genere si in specialu poesiei, care suferu de mai multi ani de o seceta apröpe completa. De si parte din poesii d. Cretzianu au fostu dejä publicate, ele inse n'au strabatutu decatu numai sporadice in publiculu nostru celu mare. Acum inse avendu-le in colectiune ele stau la dispositiunea facaruia si din parte-ne in locu de ori ce alta recomandare dicemu: Voi toti cati mai credeti in idealulu poesiei, in amorulu de patrie si libertate, toti a caroru animi mai sunt inca in stare a se entusiasma si a iubi cu tineretie, grabiti a gusta din recoritörele si cristalinele unde ale acestui isvoru poeticu si recreatoru. Suntemu siguri ca dupa ce veti ceti acele poesii scrise intr'o limba dulce, linu curgetöre, si armonioasa, care au isvoritu dintr'o anima de adeveratu poetu si romanu, veti simti si in anim'a vostra vibrandu acelu resunetu pe care ilu redestépta intimele si sincerele accente ale poesiei.

Pretiuulu acestui volumu de poesii este 5 franci.

Economi'a nationala.

Creditulu popularu.

(Urmare si fine.)

Pentru momentu in Franci'a, bancile dise de inprumutare pe onöre, care sunt fundate pe aceste principii, pana acuma au avutu slabe succese. Ideia e frumoasa. Ce pöte se fia mai frumosu de catu apelulu facutu la onörea celuia care se inprumuta? Prea bine; dera trebuie negresitu ca inprumutatu se si platésca. Esista in unele localitati unu öre-care

numeru de asemenea banci pe cari asiu poté se le numescu, la cari formalitati nu lipsescu de a inspirä inprumutatoriloru sentimentulu sacru alu obligatiuniloru ce contractedia. Inprumutatorulu se presinta inaintea bancii, insotitu de nevasta si copiii sei, séu de tatalu si muma-sa, ca se ipoteceze datoria pe onörea intregi familii. Sunt deschise doue registre: unulu este numitu, nu fara putina pompa „cartea mare a stimei publice a comunei“ unde se inscriu numele acelora cari s'au tinutu de cuventu; in cealalatu figuredia numele datorniciloru de rea credintia. Unele din aceste banci o ducu, si acesta e ceva. In cate-va despartiminte franceze se citedia numele unoru asemenea banci cari aducu servicii reale, de si limitate.

Se nu uitamu a vorbi aci si de Societatea creditului principelui imperialu, nascuta dintr'o inspiratiune atingetöre care a facutu si face in tote dilele servicii reale, fia lucratoriloru caduti in nenorocire, fia procurandu muncitoriloru, prin usiore inprumuturi, mijlöcele de a'si dobendi unelte séu materialu. Este bine ca, din timpu in timpu, se se dea de susu modele si exemple bune. Prin asemenea lucruri se face unu apelu claseloru instarite ca se consacre la opere folositore sufletulu si concursulu loru grabitu.

In fine mai este o a dou'a forma a acestui creditu popularu, care are dreptu scopu productiunea, creditulu mutualu realizandu-se sub forme de banci. Detaliulu unui asemenea mecanismu este forte complicatu. Ve voiu indica numai principiulu. Si acilea trebuescu negresitu cate-va capitaluri, ca-ci nu poté se esista creditu de catu cu acesta conditiune prealabile. Dera nepotintia individulu isolatu este corigiata prin legea mariloru numere si prin incomparabila putere a asociatiunei. Cu mii de individe sarace aducendu obolulu loru, se face o banca bogata, dupa cum cu mii de consumatori saraci este alimentatu inositulu mai bine de catu l'aru alimentä unu micu numeru de bogati. Acesta o intielesu bine organisatorulu puternicu alu banciloru poporale din Germani'a, alu carui nume este bine cuventatu de poporatiunile tutoloru tieriloru, d. Schulze-Delitsch. Ca-ci, lucru de mirare, lucru apröpe unicu in asemenea materii in care actiunea exercitata este in generalu, mai multu colectiva de catu individuale, unu omu singuru a creatu mai totulu. Nu trebuie in adeveru a se numi creatiune actulu care apuca elementele unei idei séu unei institutiuni, ce esistau mai multu séu mai putinu intr'unu modu vagu, spre a le dá unu corpu? Nu se numesce a crea candu grupezi tendintie raspan-dite, trebuintie si midiolöce diseminate, pentru a le comunicä unitatea si cu unitatea puterea? Astfelu fu oper'a principalulu fundatoru alu banciloru poporale in Germani'a. Aceste banci se basedia pe ideia cautionamentulu solidaru. Se pune la banca unu capitalu modestu; apoi, in casu de trebuintia, se adresedia la stabilimentu. Pana la totalulu sumei ce se coprinde in bonulu ce i-a constituitu versamintele facute, fia care societaru poté se se inprumute la banca numai pe simpla'i semnatura; inprumutarea se face de ordinaru pe termenul de trei luni, dupa care se reinesce. De este vorba de sume mai mari de catu cea coprinu in bonu, i mai trebuie semnatura si unui altu societaru, care se garanteze solvabilitatea celu ce cere in inprumutu. Lucratorii, micii intreprindietori asociati in aceste banci de inlesniri de bani, dupa cum vedeti isi facu creditu unii altora. Si eficacitatea acestei combinatiuni, care lucrédia de odata, si ca banca de pastrare si ca banca de inprumutare, este asia, ca departe de a infatisia pericolele cari s'aru crede, este de o sigurantia minunata. Aceste stabilimente sunt dintre cele mai solide. Germani'a socotesce astadi mai multu de noue sute de asemenea banci, inpartite pe unu vastu teritoriu. Patru sute cincii dieci si cincii din aceste banci numai, tramisera in 1865, sumele necesarii; ele presintau unu totalu de 135,013 societari si avéu o stare de 12.197,849 fr. la care mai trebuie adaogatu 20.082,244 fr. provenindu din economiile poporale si 27.837,183 fr. inprumutati de societati; adica reunindu cele trei sume, unu totalu de 60.035,096 fr. dati cu inprumutu lucratoriloru. Durat'a acestoru inprumutari fiindu de trei séu siese luni, si, prin urmare, bannii reintrandu randu pe randu apröpe de trei ori pe anu in cass'a sociale, cu aceste 60 milioane, aceste banci poteau se inaintiedie societariloru loru sume urcandu-se pana la 180.553,096 fr. Numerulu inaintariloru de bani si alu reintrariloru fiindu de 332,311 fr., media inprumuturiloru, in cursulu anulu 1864, se gasesce radicata la 543 fr. Perderile suferite de societati au fostu de 30,623 fr.,

adica cate 17 centime la fia care miia de franci inprumutati. S'a calculatu, ca adaogendu la cele 455 banci, ale caroru rezultate sunt cunoscute, pe cele 455 asupra carora nu sunt dari de séma precise, trebuie socotitu pentru 1864 si 202,500 societari, o suma disponibilu de 90 milioane si inaintari urcandu-se la 270 milioane.

Dupa cum vedeti prin acestu mare exemplu, la care asiu mai potea adaoga si alte, precum in Engliter'a vastele asociatiuni cooperative dela Bochdale si dela Leeds, creditulu popularu poté se esista: elu esista in proportiuni chiaru de miratu, candu te gandesci la slabele midiolöce ale acelora cari constituescu fondurile banciloru de inlesniri de bani si ale acelora cari se inprumuta la ele.

Franci'a asemenea este in caile creditulu mutualu. Lucratorii francesi pasiescu ca'tra realizarea acestui frumosu idealu alu clasei lucrätöre facendu-si sie-si inlesniri de bani. Sunt departe inca de a egalä pe Germani'a; care si ea asemenea nu cunoesce creditulu mutualu de catu numai de vre-o cincii-spre-diece ani.

V'ati potutu convinge credu, ca: din tote midiolöcele de a organisä creditulu popularu, celu mai eficace este acela care vine chiaru de la lucratori. Dintre tote silintiele, cele mai fecunde sunt acelea care le face unu omu elu insu-si pentru sine-si. A voi este prim'a conditiune a succesulu; a voi, adica pe de o parte a practica munc'a si economi'a, ca-ci totu la acestu severu punctu de plecare trebuie se revenimu mereu, si, pe de alta parte, a intrebuintia tote midiolöcele cari potu se dea celoru mai mici capitale tota valörea loru. Dera a voi nu este destulu; trebuie se si scii, trebuie se si poti. Unei institutiuni speciale a creditulu apartsne de a ingriji ca se prepare dile mai bune lucratoriloru. Ca mai multi lucratori se póta, cu profitu pentru densii, deveni intreprindietori, ca mai multu belsiugu se se respandésca pentru lucratori, acesta e scopulu institutiuniloru de cari vorbimu, institutiuni pe cari le aplauda economistulu, moralistulu, omulu onestu, bunulu cetatienu, amicul omenirei.

Toti se'si aduca partea loru: cugetatorulu initiatu la asemeni afaceri ideile sale; omulu luminatu si care are, concursulu seu celu putinu moralu; lucratorulu, inteligentia, zelulu, moralitatea si modestu'i obolu.

Trebuie negresitu concertulu tutoru acestoru poteri; si nu va lipsi, séu mai bine elu esista si n'are de catu se se desvölte. Se fimu convinsi, ca a venitu diu'a de a ne pune cu totii si cu graba la cladirea acestei opere moralisätöre si de buna stare pentru multime, si miseri'a, aceia adica pe care nu ne-o atragemu voluntaru, miseria, dejä prin libertatea muncii, prin aplicatiunile usuale ale sciintiei si prin propagarea instructiunei, va gasi unu remediulu mai multu in o si mai buna constituire a creditulu.

(„Binele publicu.“) H. Baudrillart.

Post'a redactiunei.

— N. N. — Clusiu. Precum ne informaramu din sorginte autentica, brevetele pentru decoratiunea „Crucea Elisabet'a“ au fostu tramise in dilele acestea din partea ministeriulu de esterne, la adres'a damelor decorate. Speramu, ca in curendu voru primi si decoratiunile.

— A. P. — Negrilésa in Bucovin'a. Dictionaru germano-romanu nu se mai afla de vendiare. Elu a ajunsu a fi o raritate. Salutare!

Cursulu monetelor in val. austr.

Vien'a, 11 Iunii.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.50 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.25 „
Imperialu rusescu	„	9.35 „
Moneta germana de 100 marco	„	57.05 „
Sovereigns englesi	„	12. — „
Lira turöcea	„	10.58 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	— — „

UMRATH & COMP. in PRAG'A,

fabricanti de maschine agricole (69) 8—20

se recomanda prin specialitati loru, renumite prin esecutarea loru forte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Maschinelor loru de treieratu de mana si cu verteju dela 1 pana la 8 poteri de cai séu boi atatu locomobile catu si stabile. Mai in colo fabricanu in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciururi pentru bucate, taiatöre de paie, mori pentru sdrobitu etc. etc.

Catalöge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco.